

7. Методика наукових досліджень в агрономії. Ермантраут В.Р., Бобро М.А., Гопцій Т.І. та ін. Харків: ХНАУ, 2008. 63 с.

УДК 634.735-152.632 (477.54)

Пузік Л. М., д-р с.-г. наук, професор
Івакін О. В., канд. с.-г. наук, доцент, **Чернов К. К.**, аспірант
Державний біотехнологічний університет
e-mail: ludapusik@gmail.com, al.ivakin16@gmail.com

СОРТОВИЙ АСОРТИМЕНТ ЛОХИНИ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Нішеві культури останнім часом частіше зацікавлюють аграріїв. Здебільшого це відбувається через кліматичні зміни.

Лохина – ягода, що кілька років тому була маловідома для більшості українців і далеко не кожен міг відрізнити її від чорниці – тепер вже заповнює вітчизняні ринки і припала до смаку цінителям солоденького.

Україна має суттєвий природно-кліматичний, логістичний, людський та виробничий потенціал для вирощування значного переліку ягідних культур та задоволення потреб як власного населення у повному обсязі, так і формування значних обсягів товарної ягідної продукції для експорту на світовий ринок.

За інформацією міжнародної асоціації виробників цієї культури, International Blueberry Organization (IBA), станом на кінець 2022 р. площа насаджень лохини щиткової в Україні досягла 5500 га, а обсяги вирощування цієї ягоди перевищили 13 тисяч тонн. Тобто лише за десятиліття лохина щиткова перетворилася з нішевої культури, яка була відома лише деяким садівникам-аматорам, в одну з основних комерційних ягідних культур, яка за площами насаджень наразі поступається лише суниці садовій. Вже зараз лохина з малопоширеної культури перетворюється на одну з провідних. Сьогодні Україна входить у п'ятірку лідерів з виробництва лохини в Європі. Лохина має найбільші темпи зростання попиту у споживачів серед інших плодово-ягідних культур. А також українська лохина має високі експортні перспективи. Урожай лохини, за даними Держстату, зріс на 24% і склав 2,3 тис. тонн. Найбільші площі під лохиною розташовані у Житомирській (30%), Київській (20%), Волинській (4%), та Закарпатській (9%) областях [1, 2].

Відносно сортименту лохини, то за останнє десятиліття у світі було зареєстровано більше 340 унікальних сортів. Серед них найбільш комерційними відмічають Рідлі 1403 (Ridley 1403), відомий ще як Евріка (Eureka), Вентура Ventura), Блу Ріббон (Blue Ribbon), Рідлі 1111 (Ridley 1111) відомий як Опі (Opi). За період з 2009 по 2019 рр. сорти лохини було зареєстровано у 30-ти країнах світу, а також у Європейському Союзі. В Україні було зареєстровано 21 сорт, що розташувало її за цим показником на 12 місці. Лідерами реєстрації нових сортів стали США – 131 сорт, Австралія – 97 сортів, Чилі – 87 сортів

На 2022 рік у Державний реєстр сортів рослин, рекомендованих для вирощування в Україні, внесено 22 сорти, з яких три – українського походження: (Фіолент, Мавка і Ласка), два – румунського (Пастель і Сімултан), а інші – американського (Аврора, Гурон, Драпер, Ліберті, Мегас Блу, Титаніум та ін.). Найбільш поширеними виробничими сортами в Україні є Дюк, Елліот, Блюголд, Ліберті, Аврора [3]. Практично всі сорти культури лохина щиткова, які поширені в Україні, належать до групи північних високорослих (Northern Highbush), основою для яких є вид *Vaccinium corymbosum* L., що трапляється в дикорослому вигляді лише в північній Америці (територія США та Канади). У створенні окремих північних високорослих сортів інколи використовують генетичний матеріал виду *V. angustifolium* для ранньостиглості та стійкості до захворювань. Північні високорослі сорти вирізняються пізнім терміном цвітіння, високою зимостійкістю (до -36 °С), їхні генеративні бруньки потребують 800–1100 годин низьких температур для повноцінного плодоношення. Практично всі сорти цієї групи досить вимогливі до ґрунтових умов, найкраще ростуть на легких, добре дренованих ґрунтах із рН у межах 4,5–5,5 та високим вмістом органіки, яка слугує, зокрема, «акумулятором» вологи [4,5].

Якщо ж розглядати найбільш поширені комерційні сорти, сьогодні основою галузі в Україні є Дюк та його клони, **Блюголд, Блукрон, Нельсон та Елліотт**. Також досить популярним сортом є Чандлер, зокрема завдяки найбільшому розміру плодів. Так, найбільша ягода клону Чандлер, перевищувала 30 мм та мала вагу 10 г. Проте цей сорт в окремі роки може підмерзати, а врожай повільно дозріває, що призводить до нижчої продуктивності збирання.

Тому метою наших досліджень є вивчення сортового асортименту лохині у господарстві «Простор», яке розташоване на околиці міста Люботин Харківської області 26 км від обласного центра. В господарстві насадження лохини були закладені з 2015 року за схемою 2,5 x 0,9 м. площа насадження розбита на 4 поля, на кожному з яких вирощують сорти різної групи стиглості.

На полі площею 0,66 га вирощують сорти: Bluegold (Голландія), Блюголд (Україна), Early Blue, Свобода (Україна), Свобода (Голландія), Bluescop, Патріот, Торо, Північна країна. Серед сортів вищою урожайністю з рослини 7,48 кг Liberty Ukraine та 6,88 кг – North Country. Liberty Ukraine – сорт пізньостиглий, плодоносить із серпня до кінця вересня. Можна збирати два врожаї за сезон. Ягоди блакитні, вкриті білим восковим нальотом, щільні. Вони зібрані в грона. Мають діаметр до 15 мм. Вага однієї ягідки в середньому 1,5 г. Кисло-солодкі, ароматні. Легко зриваються з грона, добре зберігаються і транспортуються. North Country дозріває з середини липня. Урожай регулярний. Ягоди середньої величини, 15 мм, світло-сині, доброго смаку, мають приємний аромат, яскраве забарвлення, солодкі. Нижчу урожайність одержали на рівні 3,84 кг Bluegold Holland. Сорт пізнього строку дозрівання. Ягоди дозрівають у першій половині серпня, дружно, швидко набирають темний колір, схильні до осипання. Ягоди ясно-блакитного кольору, середнього розміру (70 ягід – 250 г), ледь ребристі, відчутно сплюснені біля плодоніжки і

видовжені біля чашечки, із інтенсивним восковим нальотом, приємного солодко кислого смаку з маленькою оцвітиною, щільні. М'якуш зеленкуватий, середньої щільності, із слабким ароматом. На другому полі площею 1,79 га, вирощують сорти: Река, Спартанський, Duke Ukraine, Bluescrop, Патріот, Variety mixed. Середня урожайність з однієї рослини коливалась від 2,26 кг Патріот до 3,68 Duke Ukraine. Сорти цієї групи – середньоранні. Сорти Duke USA, Duke FLK, Liberty Ukraine, Aurora, Variety mixed вирощують на полі площею 0,4 га та 0,08 га. Сорт Liberty Ukraine відрізнявся вищою урожайністю з 1 куща (5,7 кг), проте урожайність була помітно менша, ніж при вирощуванні на першому полі. Таким чином, з площі 2,93 га було зібрано 42097,22 кг ягід, при середній урожайності ягід з 1 куща 3,90 кг. Урожайність з гектара в середньому становила 14,382 т/га. Вища урожайність була одержана на четвертому полі (площею 0,4) – 22,199т, дещо менша урожайність на першому полі – 19,199 т. урожайність ягід другого та третього поля майже не відрізнялась – 11,018 – 11,588 т.

Отже, за останні роки у господарстві площі комерційних насаджень значно зросли. Зрозумілим є те, що перш ніж впроваджувати сорти у виробництво, необхідно спочатку випробувати їх на придатність до умов певного регіону та врахувати, до якої групи стиглості вони належать. Виробничники вважають, що у попередні роки сорти лохини, які пропонувалися, не були належним чином перевірені і випробувані, тому сьогодні до них є деякі питання. Зараз вже з'являються нові сорти, пропоновані закордонними компаніями, але немає повної гарантії, що вони виявляться кращими в умовах того або іншого регіону країни [6]. Наразі у господарстві проводиться дослідження адаптивних елементів виробництва лохини у господарстві, а саме: вивчається вплив погодних умов в період росту і розвитку ягід на формування якості та урожайності різних сортів, вплив позакореневої обробки насаджень біологічно активними препаратами на формування та якість ягід. Крім того, на власній базі (холодильній камері) досліджують вплив істивного покриття на збереженість лохини.

Список літератури

1. Перспективний бізнес: скільки можна заробити на лохині. URL: <https://agroreview.com/news/perspektyvnyj-biznes-skilky-mozhna-zarobyty-na-lohyni>.
2. Л. М. Галат. Експортний потенціал та проблеми розвитку галузі ягідництва України. АГРОСВІТ № 1–2, 2021с. 46 – 55. DOI: 10.32702/2306&6792.2021.1 – 2.46
3. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2022 рік. К., 2022.
4. <https://superagronom.com/articles/443-yak-viroschuvati-lohinu-vibir-sadjantsiv-posadka-udobrennya-pidgotovka-do-zimi>
5. Івакін О. В., Маматов М. В. Біологічна оцінка сортів лохини при вирощуванні в умовах східного лісостепу України. VII Міжнародна науково-практична конференція 29-30 листопада 2023 р. Україна, Харків, ДБТУ, с.135-137.

6. Базюк Олег. Правильно вирощувати, а не красти сорти. В Україні цього можна досягти. URL: <http://www.jagodnik.info/493-pravilno-vyrashchivat-a-ne-krast-sorta-v-ukraine-eto-dostizhimo-oleg-bazyuk/>.

УДК 633.11.1

Рацевич А. О., здобувачка вищої освіти
Державний біотехнологічний університет
e-mail: anastasiaratsevich1@gmail.com

ВПЛИВ ПОГОДНИХ УМОВ НА ЗИМОСТІЙКІСТЬ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

Для забезпечення стабільного виробництва зерна як в Україні, так і в світі важливе значення має використання у виробництві стійких до несприятливих умов середовища сортів озимих зернових культур, успішна селекція яких неможлива без ретельного дослідження рівня їх адаптивності [1, 2] та залучення до селекційного процесу джерел високої морозостійкості [3]. Особливо це важливо за умов зміни клімату [4-6] та необхідності моніторингу посівів озимих культур [7-9].

Погодні умови перезимівлі озимих зернових культур в 2023/2024 році. Перебіг погодних умов осінньо-зимового періоду на території Харківської області за останні роки вирізняється нестачею опадів та підвищеним температурним режимом протягом передпосівного та посівного періоду озимих культур, що призводить до одержання повноцінних сходів на більшій частині площ лише в другій–третьій декадах жовтня.

Агрометеорологічні умови осені 2023 р. також були посушливими. Дефіцит опадів у першій половині літа та підвищений температурний режим, особливо в другій його половині, створили несприятливі умови для підготовки ґрунту та накопичення вологи практично після всіх попередників, що ускладнило розвиток озимих культур. За таких посушливих умов сходи озимої пшениці було отримано достатньо пізно (Табл. 1).

Таблиця 1. Тривалість міжфазних періодів озимої пшениці та гідротермічний коефіцієнт Т.Г. Селянинова, 2024 р. (попередник соняшник)

Фаза розвитку рослин, дата	ГТК Т.Г. Селянинова
Сходи – кущення 10.10-29.10	0,79
Кущіння - трубкування 20.03-27.04	1,23
Трубкування - колосіння 28.04-20.05	1,94
Цвітіння - молочно-воскова стиглість 21.05-20.06	0,54
Молочно-воскова – повна стиглість 21.06-1.07	0,78